

Näkökulma-, sisältö- ja aineistovalinnat

60 p. Erinomainen	Teksti täyttää erinomaisesti tehtävänannon ja pohtivan tai kantaa ottavan tekstin odotukset. Näkökulma on selkeä, perusteltu ja oivaltava. Sisältö osoittaa itsenäistä ajattelua, asiantuntemusta ja luovuutta. Aineistovalinnat ovat osuvia ja tukevat erinomaisesti tekstin näkökulmaa ja tavoitetta.
50 p. Erittäin hyvä	Teksti täyttää erittäin hyvin tehtävänannon ja odotukset. Näkökulma on selkeä ja perusteltu. Sisällöllisesti teksti on monipuolinen ja hallittu kokonaisuus. Aineistovalinnat ovat onnistuneita ja tukevat hyvin näkökulmaa ja tavoitetta.
40 p. Hyvä	Teksti täyttää hyvin tehtävänannon ja pohtivan tai kantaa ottavan tekstin odotukset. Näkökulma on selkeä. Sisältövalinnat ovat sopusoinnussa valitun näkökulman kanssa. Aineistovalinnat ovat perusteltuja ja tukevat näkökulmaa ja tavoitetta.
30 p. Tyydyttävä	Teksti täyttää tyydyttävästi tehtävänannon ja pohtivan ja kantaa ottavan tekstin odotukset. Näkökulma on havaittavissa. Sisältöä on riittävästi, ja teksti pysyy pääosin asiassa. Tekstissä voi olla muutamia asiavirheitä. Aineistovalinnat tukevat jossain määrin näkökulmaa ja tavoitetta.
20 p. Välttävä	Teksti täyttää välttävästi tehtävänannon. Näkökulma on epäselvä, suppea tai hajanainen. Sisältö on pinnallinen, niukka tai rönsyilevä. Tekstissä on asiavirheitä. Aineistovalinnat ovat summittaisia tai yksipuolisia.
10 p. Heikko	Teksti täyttää heikosti tehtävänannon. Näkökulma on epäselvä. Sisältö on hyvin niukka, sattumanvarainen tai ristiriitainen. Tekstissä on selviä asiavirheitä. Aineistovalinnat ovat satunnaisia.
0 p. Riittämätön	Teksti ohittaa tehtävänannon. Näkökulma on epäselvä. Tekstissä ei ole tehtävänannon kannalta olennaista sisältöä, tai sisältö on selvästi virheellistä. Aineistoja ei ole käytetty, tai aineistovalinnat ovat epäonnistuneita.

Aineistojen käyttö

60 p. Erinomainen	Valittujen aineistojen sisältö, tavoite ja lajipiirteet on ymmärretty ja niitä on käytetty onnistuneesti. Keskustelu aineistojen kanssa on luontevaa ja oivaltavaa. Oma ääni ja aineistojen äänet erottuvat selvästi toisistaan. Viittaukset aineistoon ovat luontevia ja selkeitä. Pohdinta on asiantuntevaa ja näkökulmia avaavaa. Oma näkemys ja kanta tulee selkeästi esiin ja on vakuuttavasti perusteltu.
50 p. Erittäin hyvä	Valittujen aineistojen sisältö, tavoite ja lajipiirteet on ymmärretty hyvin. Keskustelu aineistojen kanssa on luontevaa, ja niitä on käytetty harkitusti oman näkemyksen esittämisen lähtökohtana ja tukena. Oma ääni ja aineistojen äänet erottuvat selvästi toisistaan, ja viittaukset aineistoon ovat luontevia. Pohdinta on monipuolista ja näkökulmia avaavaa. Oma näkemys tulee selkeästi esiin ja on uskottavasti perusteltu.
40 p. Hyvä	Valittujen aineistojen sisältö ja tavoite on ymmärretty. Keskustelu aineistojen kanssa on sujuvaa, ja aineistoja on käytetty tarkoituksenmukaisesti. Oma ääni ja aineistojen äänet erottuvat toisistaan ja viittaukset aineistoon ovat toimivia. Pohdinta on melko monipuolista. Oma näkemys tai kanta tulee esiin ja väitteitä on perusteltu.
30 p. Tyydyttävä	Valitut aineistot on pääosin ymmärretty. Keskustelu aineistojen kanssa voi olla vähäistä, pintapuolista tai mekaanista. Oma ääni ja aineistojen äänet erottuvat paikoitellen heikosti toisistaan, mutta viittaukset aineistoon ovat pääosin kunnossa. Pohdintaa on niukasti, tai se on yksipuolista. Oma näkemys tai kanta voi jäädä epämääräiseksi, mutta väitteitä on pyritty perustelemaan.
20 p. Välttävä	Valittujen aineistojen ymmärtämisessä on pulmia. Tekstillä on yhteys valittuihin aineistoihin, mutta keskustelu niiden kanssa on niukkaa, mekaanista tai selostavaa. Oma ääni ja aineistojen äänet sekoittuvat, ja viittaukset aineistoon ovat kömpelöitä tai puutteellisia. Pohdintaa on vähän, tai se on pinnallista. Oma näkemys tai kanta ei tule selkeästi esiin, eikä sitä perustella.
10 p. Heikko	Valittuja aineistoja on tulkittu suurelta osalta väärin. Tekstin yhteys aineistoihin on vähäinen tai keino-tekoinen. Oma ääni ja aineistojen äänet sekoittuvat. Osa viittauksista puuttuu, tai viittaustavoissa on selkeitä puutteita. Pohdintaa ei juuri ole. Oma näkemys tai kanta ei tule esiin, tai se jää perustelematta.
0 p. Riittämätön	Tekstissä ei ole hyödynnetty lainkaan aineistoja, tai teksti on suurelta osin kopiota aineistoista. Oma ääni ja aineistojen äänet eivät erotu toisistaan. Tekstissä ei ole viittauksia aineistoon. Pohdinta puuttuu. Oma näkemys tai kanta ei tule esiin, tai se ei liity tehtävään.

Tekstin rakenne	
60 p. Erinomainen	Tekstin rakenne on hallittu ja johdonmukainen. Tekstiä on helppo seurata, ja siirtymät asiasta toiseen ovat selkeitä ja luontevia. Jaksotus on toimiva, ja kappaleet sidostuvat luontevasti toisiinsa. Tekstin aloitus ja lopetus ovat osuvia. Otsikko vastaa valittua näkökulmaa ja on sekä tyyliiltään että sisällöltään osuvaa.
50 p. Erittäin hyvä	Tekstin rakenne on toimiva, ja teksti muodostaa selkeän kokonaisuuden. Jaksotus on toimiva ja kappaleiden rakenne kunnossa. Kappaleiden väliset sidokset ovat sujuvia. Tekstin aloitus, lopetus ja otsikko ovat onnistuneita.
40 p. Hyvä	Teksti on hyvin rakennettu ja muodostaa selkeän kokonaisuuden. Jaksotus ja kappaleiden rakenne ovat pääosin kunnossa. Kappaleiden väliset sidokset ovat toimivia. Tekstin aloitus ja lopetus palvelevat tekstin tavoitetta. Otsikko on toimiva.
30 p. Tyydyttävä	Teksti muodostaa kokonaisuuden, mutta rakenteessa on pieniä puutteita. Jaksotus on pääosin kunnossa, mutta se voi olla mekaanista. Kappaleiden välinen sidoksisuus voi olla heikko. Kappaleiden sisäisessä rakenteessa ei ole suuria pulmia. Tekstin aloituksessa ja lopetuksessa saattaa olla ongelmia. Otsikko on tavanomainen mutta toimiva.
20 p. Välttävä	Teksti muodostaa jonkinlaisen kokonaisuuden, mutta on paikoitellen rakenteeltaan epämääräinen tai jäsentymätön. Pää- ja sivuasiat eivät erotu toisistaan. Jaksotuksessa voi olla ongelmia, ja kappaleiden välinen sidoksisuus on heikko. Kappaleiden rakenne ei aina toimi. Aloitus ja lopetus eivät ole erityisen onnistuneita. Otsikon ja tekstin suhde on väljä tai epäselvä.
10 p. Heikko	Tekstin kokonaisrakenne on löyhä tai epälooginen. Kokonaisuutta on vaikea hahmottaa. Asioiden esittämisyjärjestyksessä on ongelmia. Jaksotus on epäjohdonmukainen. Kappaleiden rakenne hajoaa. Otsikko puuttuu tai sen yhteys tekstiin on vaikeasti ymmärrettävissä.
0 p. Riittämätön	Teksti on jäsentymätön, ja asian käsittelyä on vaikea seurata. Jaksotuksessa, kappaleiden välisissä sidoksissa ja kappaleiden sisäisissä rakenteissa on selkeitä puutteita. Otsikko on harhaanjohtava, tai sitä ei ole laadittu.

Kieli ja tyyli	
60 p. Erinomainen	Viesti välittyy erinomaisesti. Lause- ja virkerakenteet ovat taitavia. Kirjoitetun yleiskielen normien hallinta on moitteetonta, mutta yksittäiset pintatason lipsahdukset ovat mahdollisia. Sanasto on monipuolista, ja tyyli tekstin tavoitteen ja tekstilajin kannalta onnistunutta.
50 p. Erittäin hyvä	Viesti välittyy hyvin. Lause- ja virkerakenteet ovat sujuvia ja luontevia. Kirjoitetun yleiskielen normien hallinnassa ei ole juurikaan puutteita, vähäiset pintatason poikkeamat ovat mahdollisia. Sanasto on monipuolista ja yhtenäistä.
40 p. Hyvä	Viesti välittyy vaivattomasti. Lause- ja virkerakenteet ovat toimivia. Kirjoitetun yleiskielen normien hallinta on pääosin kunnossa, vaikka yksittäiset poikkeamat ovat mahdollisia. Sanavalinnat ja tyyli sopivat tekstin tarkoitukseen.
30 p. Tyydyttävä	Viesti välittyy suuremmista vaikeuksista. Lause- ja virkerakenteet ovat pääosin kunnossa. Kirjoitetun yleiskielen normit ovat kohtuullisesti hallinnassa. Sanavalinnat ovat tarkoituksenmukaisia. Tyyli voi olla epätasaisuutta.
20 p. Välttävä	Viestin välittämisessä voi olla paikoitellen pulmia. Lause- ja virkerakenteet ovat yksipuolisia, tai niissä voi olla selkeitä puutteita. Yleiskielen normien hallinta horjuu, ja virheitä on monenlaisia. Sanavalinnat eivät ole aina osuvia, ja tyyli on haparoivaa.
10 p. Heikko	Viestistä on vaikea saada selvää. Lause- ja virkerakenteet ovat kömpelöitä, ja niissä on selviä virheitä. Kirjoitetun yleiskielen normien hallinta on heikkoa. Sanasto on suppeaa tai yksipuolista, ja tyyli valinnat ovat epäonnistuneita.
0 p. Riittämätön	Viesti ei välity. Lause- ja virkerakenteissa on vakavia puutteita. Kirjoitetun yleiskielen rakenteet ja normit eivät ole hallinnassa. Sanasto on suppeaa, ilmaisu epätasällista ja tyyli valinnat epäonnistuneita.

Lähde: Äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen määräykset. Ylioppilastutkintolautakunta. 2022.